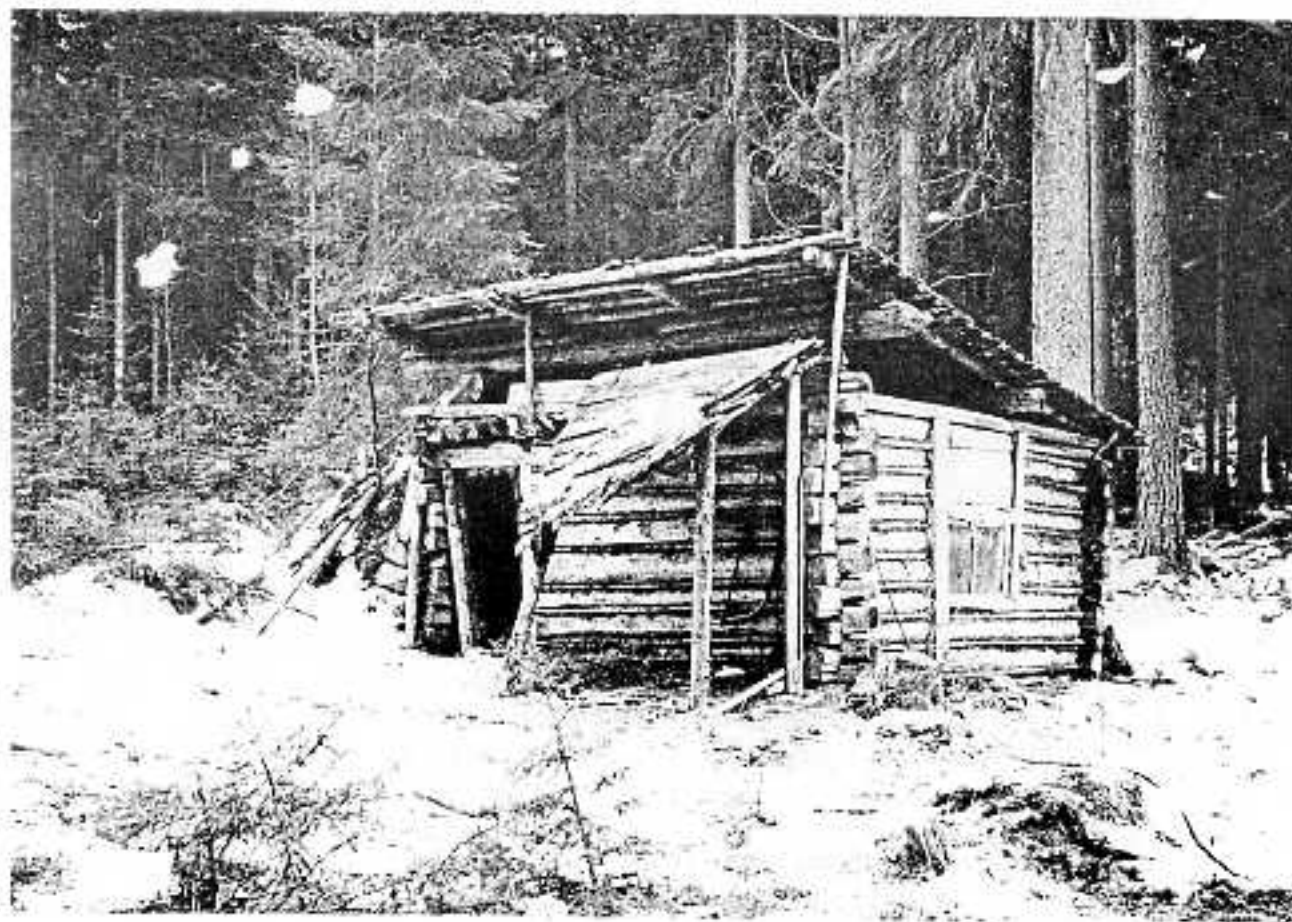

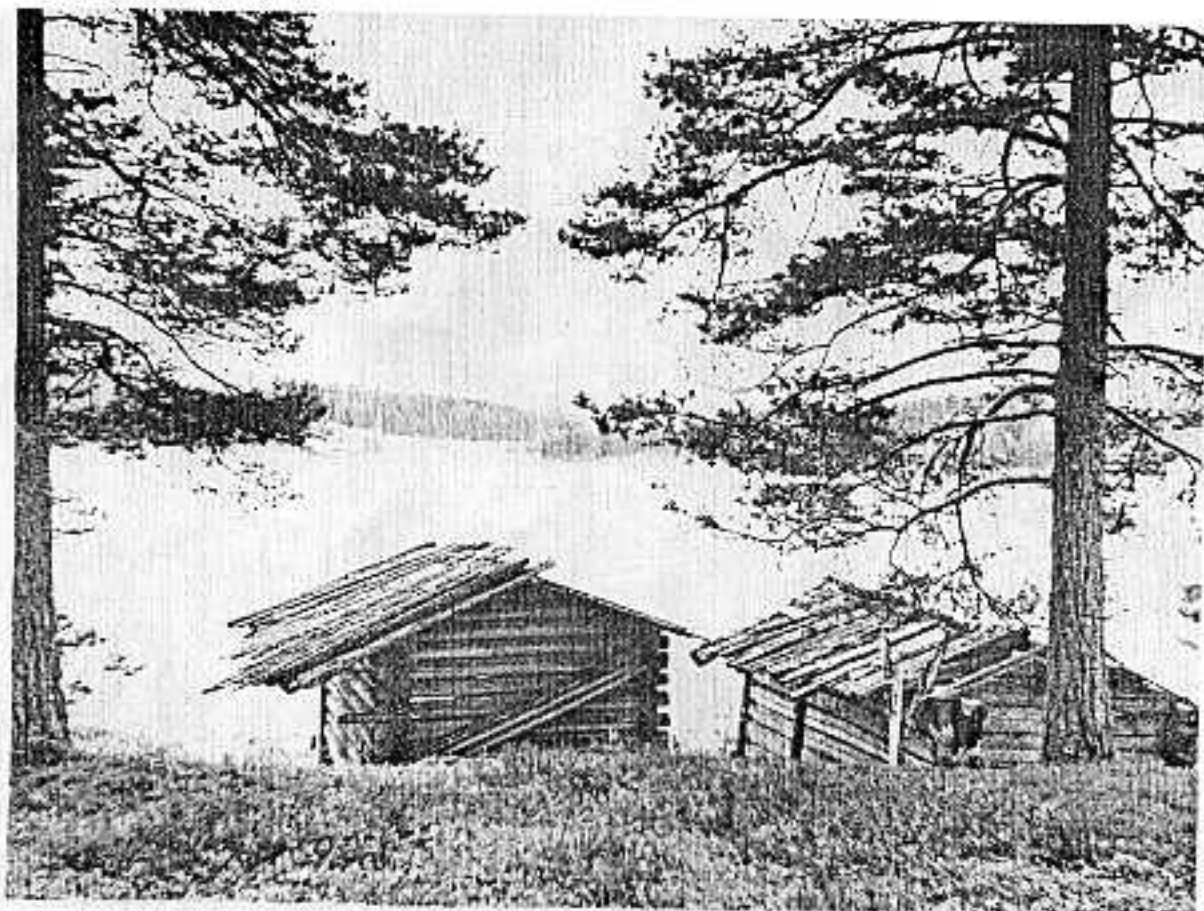
Nåsvargen

Årgång 12 nr.2, utkommer med två nr. per år juni & dec.
Dec. 2005 NÅS HEMBYGDSFÖRENING PRIS 30 KR.

Tånggrings koja vid Lesbörn fanns kvar till början av 80 talet men är nu borta, användes vid kolning i Svansbergstrakten på prästskogen in på 30 talet

Foto av Lars Täpp.

Båthusen i Orsälheden med sjön Orsälven i bakgrunden

Den finns även på Bergslagens verkstypningskonferens,
i Skandinaviska skogarna på franska Centrexkonfer-
ens, på spanska Högskolan, vid foten av Östsvensk
Gruvbyrå, på tyska i Hambourgerhof och
från 1981 i Rolands skogarna och där den
fråga gäller även rätt med en SIT RIGHT !!

SIT RIGHT !

...VI FÖR ÄVEN
MOBILA NIVEL-
LERINGSSYS-
TE M. HYDRAULIS-
KA ROTATORER
MED TILLBE-
HÖR. ÄR DU IN-
TRESSERAD
RING GÄRNA
ROLAND ELLER
KLAS !

Särskilt döm ut "Tiltplatta" och "Rotatorn"

Närsjövägen 36 780 53 NÅS
Telefon 0281-300 30 Fax 0281 - 595 107

SIT RIGHT

SIT RIGHT RKN AB

Finmarksvägen Nås -Laxtjärn 100 år

(Att det gick ut en idé från gården i Västerfallet på att det borde byggas en väg från finnmarken till Nås kyrka och på så vis få bättre kontakt med sin församling speciellt när det var begravningar och sjukdomsfall och även människorna från finnmarken och Nåsbor skall kunna komma närmare varandra.

Och att många liv gått till spillo genom att de ej kunde komma fram i tid på den ca 4 mil långa sträckan.)

Att sedan fd. häradsdomaren Olle Väster var den drivande att få till stånd denna väg byggd trots många motvilliga kommungubbar och att Nåsborna hade sina skogar ända till Näsrvägen som ligger 2 mil från Nås .

Vägstyrelsen i Nås vägdistrikt som bestod av Floda Nås Järna och Säfsnäs socknar de tillstyrkte enhälligt att få till stånd vägen fast de ej fick en enda meter på sina kommuner, så mycket mer förvånande när Nås kommun som fick vägen helt genom sina ägor satte så hårdnackat motstånd mot en så rimlig begäran.

Men det fanns två personer i Nås som tog finnarnas sak an, det var prosten Granberg och Dr. Vadsten som skulle hjälpa finnarna fram i denna vägfråga, de ordnade en skrivelse som var underskriven av Dr. Vadsten på att det hade kunnat räddats 4 människoliv om vägen funnits och hjälpen kunnat komma fram i tid. Men motståndarna kom också med sina inlagor och det hände inget mer.

Men så en dag tog Olle Väster te fötterna och gick till Falun och begärde företräde hos länsstyrelsen och få tala ve dom om finmarksvägen, och där vann han gehör.

Landshövdingen i Kopparbergs -län Oelreich gick igenom alla papper som inlämnats både Granbergs och motståndarnas och yttrade då att det kommer att bli en tvistefråga men jag kan lova Väster att jag själv skall se hur den här saken ligger till och skall själv på ort och ställe bilda ett omdöme innan jag kan ge några förhandslöften. Ja, sa Väster det finns ingen bekvämare väg än att ta tåget till Hörken och den smalspåriga biten till Fredriksberg, och därifrån gästgivarskjuts upp till Tyfors eller Kvarnberget. Vi har en rätt bra kärrväg där, sen vill ni nog inte köra längre men vi kan ordna

med någon arbetsvagn och sätta en stol i och möta landshövdingen i Kvarnberget och köra honom till Laxtjärn.

Där vi mena att den nya vägen skall skära den gamla finmarksvägen som gått genom Laxtjärn och söderut mot Tyfors och där skall vi gå österut och sen finns det ingen annan råd än ta rida, men vi skall skaffa hästar och sadel och broa myrarna och sedan skall vi be prosten bli må också samtidigt som han kan tolka våra önskemål. **“Ja jag lovar att jag kommer” sa landshövdingen.**

Dagen kom och Oelreich och prosten kom också, det var några stycken som var emot dom och körde dom till vägforsningen vid Laxtjärn. Här mötte Väster med en häst, Johannes Jansson från Flatsjöfallet med en annan häst med sadlar på och en hel del gubbar till som va må ifall nåt skulle hända. Och en del av bygdens befolkning som på avstånd mött upp för att se på landshövdingen som kom te orten, å prosten deras som skull sta och si på den väg som di ha drömt om å tänkt om i mannaminne.

Oelreich klev upp på första hästen den som Väster ledde och på den andra som Johannes Jansson ledde klev prosten upp på och färden kunde börja genom finn-markshygden.

När di kom till älva ve Kölaråsen så mött dom en som finmarksborna int tyckt så mitjy om,hä va Bergslags förvaltarn på Lindesnäs den stränga Sundblad. å han ba ta få tal må landshövdingen

Då säger Sundblad “jag ha farit emot hit för att tala vid landshövdingen, den här tokiga idén som finnarna har för sig, att de skall ha en väg, det blir aldeles för dyrbart för en så här fattig byggd, så det kan vi aldrig vara med på, å jag som förvaltare för bergslaget jag sätter mig bestämt emot det. Å ja vill framhålla att vi har på Lindesnäs en varubod där de kan få råg och mjöl och salt, å nåt annat behöver de väl inte. Å dit kan de ro på sommarn över Nærssjön och ända hit ner och på vintern kan de köra det på slåde, å jag kan inte förstå att så mycke pengar skulle kastas bort på en väg här i obygdén. De är något aldeles oresonligt, de är någon fix idè de här finnarna har fått, Å det där får vi lov att se över och rätta till så det inte går och blir nåt tok och låt gubbarna gå vart de vill och Landshövdingen kan följa mig i båten hem till Lindesnäs det är skönare än att sitta på hästryggen.”

Då sa Väster:

"Hör landshövding, får jag säga någonting å?"

"Ja visst", sa landshövdingen. "jag va ju opp och ba att landshövdingen skull följ oss och se våra bekymmer. Bergslage skull int vis upp någonting. "Än då är vår sak" sa han, som vi vill ha fram. Å då lova landshövdingen han skull följ mej. Å jag hoppas, landshövdingens ord härvidlag står fast. Visst kan då hända, att då finns salt, å då finns råg och mjöl på Lindesnäs, å då kanske går an å fraktat som han säger också- ja vill int förnek då," sa han. Men då finns andra saker, som motiverar vår framställning om en väg. Här rätt sör," san," vi kan int si stället, men då va Gräsfallet här, då ä ungefär tre fjärdingsväg härifrån, där vi står nu. Här bodde ifjol- ja han bor där än, å har bott där i många år, en arrendator åt Fredriksbergsbruken, som heter Finnström. Hanses hustru ble sjuk, barnsängssjuk, och feck en pojke. Å de händer ju här, å då får ju den ena grannkvinnan hjälpa den andra, då ä inte annat möjligt. Men hon blev sjuk så svårt, å ho blev int bätter, å ho jämra sig å ho låg i två dagar, å ho bara jämrade å sa ho skull dö. Å den här gumman som hjälpt henne ve barnbörden här, hon var så förtvivlad hon ögg å såg hur sjuk hon var. Å te slut så feck dom bud på gubbarna, å även Väster då, å sa: "Vi måste ordna på nå vis ändå, å få henne ner till sjukstuga i Näs hur då än blir".

Det var i värsta värlossningen. Det var ungefär en alns djup snö i skogen å sommarvägarna, nå andra vägar fanns inte, för Närsen han bar inte, för det var för långt på våren, än di måste hålla sommarvägen sör ikring. Å di hade en häst, å en sadel på. Å hit, här på den här hästryggen, så lyfte di opp den sjuka kvinnan å band fast henne. Å sen geck då en man på vardera sidan å stödde henne, å en som ledde hästen. Hästen han gick fram, det ena steget så bar då, andra busa då, å då busa å för. Å förstår i va den sjuka kvinnan härav skulle få utstå svåra påfrestningar.

I alla fall så kom dom sent omsider fram till Frösaråsen, dit de ha ställt sin färd. Då va närmast landsvägen-där di skull träffa den. Å då var hon akdeles slut, å hon storjämrade den här Finnströmsgumman, och sa: "Hjälp mig in på köksgolvet, för nu dör ja," sa hon. Å di tog ner henne å bar in henne på köksgolvet. När hon ha lågi där ungefär en timme, då födde hon sitt andra barn, en tvilling till den första.

Å di feck ta reda på den där. Sedan feck hon lov å ligga där i den gården nära nätter, te hon blev så pass kry, så di må släda och häst kunn frakta na ner till Näs sjukstuga. Å här återvann hon hälsa om några dagar å feck återvända te sitt hem å sitt myckna arbete".

"De där ä nånting," sa han "som inte Bergslage kun ge oss hjälp mä mä sin matvarubod på Lindesnäs. De här förekommer många gånger. Kanske inte så svåra fall, men ändå svåra fall kan förekomma å jag skull kunn räkna opp många"- "Då behövs inte, Väster", sa Oelreich. "Jag följer med Väster. Du får fara hem, Sundblad."- Sundblad, han var så snopen, när han feck gå ner till sin båt och fara, å Oelreich, han följde mä gubbarna hela vägsträckningen.

När han sen kom hem till Falun, då dröjde det inte mer än ett par vecker, då hade Näs tingslag åläggande att bygga en väg ifrån Lindesnäs å fram emot Sägen. Det var en stor epok i bygdens historia.

Denna väg blev påbörjad 1905, å sen dess hade finnmarken fått en förbindelseled ner till bygden, å denna väg knöt Näsbygden å finnmarken samman. Å Väster, han ha gjort sitt också genom sin begåvning oppi finnmarken, och även nere i Näsbygden. Å därigenom ha di gjort, att dessa sockendelar, som hade så svårt för till känna varandra förut, di ha kommit varandra nära, å nu bedömer di, som sagt var, varandra efter sina gärningar, å inte efter gamla fördomar.

Utdrag från A Berglunds bok

Finntildaresan

*Ake Byström, Stig Johansson,
Ernst Hemming, Nisse Pettersson,
Anders Karlsson, Anna-Brita Karlsson,
Ake Johansson, Lars-Ake Westling*

“Finntildaresan”

I mitten av juli månad anordnades en jubileums bussresa från Nås till Sågen med uppehåll vid Näsens Bystuga där förplägnad och litet information om finnvägens tillkomst. En restaurerad äldre buss lånades upp från Smedjebacken tillhörande Anders Karlsson och som chaufför var en Flatby son Lars-Åke Westling som utvandrat till Smedjebacken och har själv åkt Finnbussen från Flatbyn till skolan i Nås på 50 talet.

Gamla bussförare som kört Finnbussen var med och berättade om sina episoder med passagerarna och en av förarna som körde kontinuerligt tills busslinjen lades ner var Nisse Pettersson även han bodde på den tiden i Flatbyn numera i Ludvika. Och även Ernst Hemming som också körde ständigt onsdagar från 1954-1967 men vikarerade även på andra turer.

Åke Byström, Stig Johansson, och Målar Åke var också förare som gav historik likaså Anna-Brita Karlsson som lärt känna vägen som barn och följde med som vägvisare åt nya okända förare före sin egen skoltid, alla hade en hel del att berätta från skolskjutstiden med Finntilda.

Efter genomgången i Näsens fortsatte resan mot Sågen medan bussen stannade till på de platser som var aktuella förr. Efter Näsens så var det Fagerberget som hade sin hållplats ca. 2 km ner vid finnvägen sedan vid Västerfallet och Lövhagen dit även barn från Näveråsen och Älgåsen kunde få gå sedan vid Kölaråsälven där de fick gå från Kölaråsen Alderberget, Hinkberget, Filptorpet och Gräsfallet, nästa var Ödeby, Flatsjöfallet, Flatsföbodarna medan nästa var Flatbyn, Flatberget, Bullerberget och sedan Bengtsåsen, Jordbärsfallet och sist Burängsberget och Röberget. Skolorna på finnmarken försvann allt eftersom byarna blev avfolkade och efter 1967 ersattes finnturen med speciell skolbuss av minibuss format och den körs än idag med skolbarn från de byar som har barn i skolåldern. Finntilda som den första bussen kallades var en buss med lång yttre motorhuv och en Hasselman motor, den sägs finnas kvar men kan vara en kopia av rätta Finntilda och finns i Värmlands Kil i privat ägo.

Skolorna försvann sedan succetivt efter att barnfamilerna minskade av i finnbyarna.

Skolan i Kölaråsen lades ner 1940, i Nilsudden 1942 likaså i Näsens medan den i Laxtjärn var kvar till 1946 för att dessförinnan blivit flyttad från Storfallet. I Sigfridstorp och Digerliden vilka alternerade men den var kvar till 1948 och där skolan fick vara kvar längst var vid Håvberget på östra finnmarken och det var till 1951 med undantag att den var nedlagd i 6 år mellan 30 och 36.

En höstkväll var Kjell Persson boende i Ludvika inbjuden till bygdegården för att prata om bussmetropolen Nås han kommer ursprungligen från Sågentorpet och senare Grönfallet vilket han fortfarande har kvar i sin ägo och berättade om sina år som bussförare reparatör och även bilskollärare men främst om sina bussturer mellan Nås och Ludvika som var en aktiv linje på 40, 50 och in på 60-talet. Turerna gick mest Nås-Lindesnäs-Lövsjön-Norhyttan-Sunnansjö-Ludvika. Men även turen över Fredriksberg-Gravendal-Hörken-Ludvika var också trafikerad Han körde senare på utlandet och ner på kontinenten innan han började som bilskollärare i Ludvika Anna-Brita Karlsson hade bjudit dit Kjell som gav denna intressanta berättelse för ca 15-20 lyssnande Nåsbor.

**BIL & MASKIN I
DALA-JÄRNA AB**

**TEL. DALA-JÄRNA 0281-13344
NÅS 0281-595700**

„DIREKT TILL DITT
BATTERI MED VÅRA
LADDARE....

VI UTVECKLAR OCH TILLVER
KAR BATTERILADDARE FÖR
STÄDMASKINER OCH RULL-
STOLAR.

TELEFON 0281 - 30 400
FAX 0281 - 30 666

“Bons Anders”

i dörröppningen på Ingmarsgårdens härbre i
Näs Socken Dalarna.

Bons-Anders var den siste masen som ännu
bar långpälsen och läderförskinnat i
Kungariket Dalarna.

Så skriver Per Forsell på baksidan av den tavla
som han fotade 1947. Tavlan var nr 1 utav 50 st
som Hembygdsföreningen mottog av Henrik
Brant från Vansbro som Per Forsell skänkt till
Vansbro sågverks kontor när han var och hälsade
på sin bror i Vansbro.

Bons Anders var en stor personlighet på sin tid
han jämte Fins Erkä och Fällinggubben var de tre
skäggyrda orginella gubbar som blev
ihågkomna av kungen när han besökte Näs på
slutet av 40 talet. Bons Anders bodde på Finnön
ända till sin död och när utläsningsseremonin
som hölls i hans trädgård pågick så kom
ångtåget, saktade ner farten, blåste i ångvislan
och lokföraren stod i dörröppningen på loket och
gjorde honnör för Bons Anders. Han var en känd
personlighet som gick bort.

Skräftrisa= ????
=(röhröfsull)

Sveriges schackförbunds
Karrespondensschackskommitté

Näs Schackklubbs medlemmöte 8/12 1957

Enär klubben ej varit verksam sedan år 1952 pålyste vi ett möte i Hjärpholms pensionat den 8/12 genom annons i Vansbrbladet, med uppmaning av alla schackintresserade att infinna sig denna dag kl 14,00 för diskussion bl.a om vi skulle fortsätta där vi slutade 1952. Ett tiotal infann sig och för att nämna några framför de andra var bl.a de 4 yngsta förmågorna som blivit aktiva sedan klubben sist var verksam Och sist men icke minst de två äldsta uvarna "Robert Lind och Tjapp Isak Persson" vilka år 1923 voro aktiva i dåvarande Näs schackklubb.

På mötet beslöts enhälligt:

1. Att: fortsätta där vi slutade för 6 år sedan
2. Att: speldagarna bestämdes till söndagar
3. Att: hyran skall bekostas enskilt av spelarna.

Ett litet utdrag ur protokollet som var undertecknat av Bertil Lissjanis.

Klubben verkade ej kom till någon mer fortsättning trots detta möte. Och den 3/12 1951 meddelades att Näs Schackklubb upphört att fungera och protokoll finns endast från den 6/2 1950 De aktiva då var Lars Tjapp, Isak Persson, Bertil Lissjanis, Nils Persson, Robert Lind, Olov Persson, N. Erik Andersson, Helmer Gustavsson, Lennart Bergkvist, Anders Zinderland, Arne Dalfors, Gunnar Fransson, Gunnar Hedström, Ole Klängenberg, Ingemar Larsson, Ernst Norström, Vilhelm Jonsson och Lasse Larsson.

Den som upprätthållit Schackverksamheten och spelet härefter har varit Lars Tjapp som spelat schack på korrespondens och samtidigt haft koll på radio schack ända till för bara några år sedan, när han gick bort i våras, efterlämnade han en hel kasse med urklipp på veckans schacklägen så hans intresse har varit makalöst, han var för övrigt materialförvaltare i den dåvarande klubben .

Lars Tjapp var även en av Västerdalarnas främsta orienterare på 40 och 50 talet vilket gjorde att han var den naturintresserade människa som han var. Och han gjorde inte den minsta varelse förnär. Han var också en duktig fotograf vilket visas av de bilder som finns publicerade i denna tidskrift..

Lars Tjapp tänker över nästa drag i sitt korespondans spel

Har det inte längre gör att två med försäkring och tvättning är det verkligen till!

**HEMMINGS
ÅKERI**

Specialister på Hus
och Skogstransporter
och.
....Kända för snabba
transporter

Hemmings Åkeri AB

PER & BÖRJE

Specialitet
Skogs- & Hustransporter

Storbyn 12
760 53 Nås

Tel + fax: 0261-300 90
Per mobil: 070 213 68 99
Börje mobil: 070 263 13 54
Mail: hemming.ab@xpress.se

Nu Sivs e vi klarä
mä vältä i Byholma
sö nu k öm vi hem
ö fir jul!

Från Tipers Eriks 50 års kalas i Baracken 1955

“Skol Erkä”

Han var en färgstark personlighet med ett mustigt språk, tvärsäker och med ett brinnande intresse för hästar och kraftkarlar. En häst som han framhöll aldeles extra och som lystrade till namnet “Öst Olårs Lortblatjen” och ifråga om kraftkarlar fanns en som kallades “Fassbro Erkä” (Gustavs Erkä) och som bodde på Heden där sedermera pingstvännerna hade sin lokal (detta som lite bakgrund).

Det var på den tiden när Jack Dempsey var världsmästare i tungviktsboxning, några unga spjuvrat som visste hur dom skulle få gång på Skol Erkä, frågade honom: “Hur tro i hä ha gått om döm a tuss hop Fassbros Erkä mä Dempsey”? “Fii faan, han a riv tvärtände av än”.

Hans “Fii faan” var en ständigt återkommande inledning i hans argumentering.

Förmodligen samma spjuvrat fanns till hands när Kung Gustav V visiterade Näs kyrka. Kungen och hans sällskap kom i bil, spjuvrarna sa till Skol Erkä: “Hän e ful mittje för mer än en häst”! “Fii faan om je a aft Öst Olås Lortblatjen skull je vir för döm i Kômtämättä”.

Han gick från högsta Skansbackan ner till Vivans kiosk på söndagarna och köpte Dagens Nyheter, klädd i svart kostym, svart hatt och kapp, det vita håret långt och tvärklippt. Han ingav ett intryck av integritet och respekt bland oss spolingar.

Han var farfar till tvillingpojkarna Ernst och Axel, när de gjorde sin rekryt på Dalregementet gjorde Skol Erkä ett besök i residensstaden då beslöt han sig för att hälsa på pojkarna på regementet. När han kom till kasernvakten blev han naturligtvis hejdad och tillfrågad om sitt ärende. “Je skull hälls på tvillingpojkar” sa an, men ni är väl så gammal att ni ej kan ha några söner här sa vakten, “Je kan fur vär farfar a döm för hellvitti” replikerar Erkä.

Skol Erkä och en kamrat hade varit på fiskafänge och han berättar: “Vi feck Åbbörer sôm lissl Jonpöjtjen” (en puckelrygg), åbbörar tjipplä ätt snö krokån så vi vart tvunjin gå bakôm en tåll då vi satt på mattjen”.

Fru Thelin och Skol Erkä träffades på Koperativa, hon säger: “så vackert väder vi har haft, till och med i fruntimmersveckan var det vackert”! “Å pytt skit, Johanna var då e riktig pissruska hä”!

Skol Erkä befann sig på Bergslagskontoret för att ackodera om vinterns timmerkörning, han talade om för forstmästare Thelin hur mycket han ville ha per nerkörd kubikmeter massaved och timmerstock, Thelin tyckte naturligtvis att det var aldeles för mycket “det lutar ju med hela vägen” sa han. (därmed ansåg han att man kunde kompensera det lägre priset med större lass) “Lut mä, hä lut mot, så väl så lång tjärnån lut mot”.

Bertil Hemming

En orsbo kommer med bil till Bäckbros kiosk någon gång på 70 talets senare hälft när han till 2 st flickor i 6 års åldern yttrar “Dä va fina pojkar ni var” Orsbon handlar färdigt och återvänder till bilen när flickorna besvarar orsbons glamor. “Vi är kullor vi gubbjävel”.

...TÄNKER NI BYGGA
PÅ TOMTEN...??

HÖR MED OSS!!

HJULBÄCKS

BYGG HB.

TEL. 0281-30172

070-3553349

